

Reg. No. 187

૭૯૬

એક ખાનબહાદુર કે જનામેકી કહાની.

તા. ૩ ડીસેમ્બર ૧૯૨૦ કો દહલોમે ગુઝર
હુવા વાકેઆ.

પખલીશર.

303

હસાખાન જહાંગીરખાન નશતર
સરખંચ અફઘાન.

કાલુપુર—અમદાવાદ.

કોપી ૨૦૦૦

પરેલી મળનખા.

I

18-2-1921

એક ખાનબહાદુર
કે જનામેકી કહાની

૯૧૨૭

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી ડોપીસાઈટ-ચેમ્બર

ધી સીટી પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં
શા. ચંદુલાલ હગનલાલે છાપ્યું.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌટુંબિક વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૫૧૨૭

વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ અંતર્યામીનામી
૩૨૧૯૧

વિષય ૪૩૬૮:૩ ૩૬૮

૭૮૬

એક ખાનખાહાદુરકે જનાઝેકા હશ્રી.

ઝીલ્લત વ તેહકીર ઓર ઈઝઝત વ
તવકીરકા સબક આમોઝ નઝઝારા.

કોમ ફરોશોકે (લિયે દરસે ઈબ્બરત.

જનાઝા કબ્રસ્તાનસે વાપિંસ ફર દિયા ગયા.

ફાઅતખેર યા ઉલિલ અનસામ.

તા. ૩, ડીસેમ્બર ૧૯૨૦ કી સુબેહ હી સિદ્દુસ્તાનની તારીખ
મેં હમેશા યાદગાર રહેગી જગેરે હિસ સુબેહકી દો પેહરે ગોયા એક
મેહશર અપને સાથ લાઈ ઓર ફરદાએ કયામતરી જગએ એક-
તિસાબે આઅમાલ ઓર બાઝુરસે અફઆલકે લિયે એક યજ્ઞમ અ-
દશે ઇનસાફ કે કાયમ કર દિયા તાકે ખરે ઓર ખેરે, હક ઓર
ખતિલ સદાકત સિઆરી ઓર કિઝમ પેરસ્તી કે નસીખતો દુનિયાકે

આગાહ કરે એર ખતલાદે કે કલ ધન લોગોં કે સાથ છુનકી
ઝીંદગી કે લમહાત ખાતિલકી હિમાયત એર હકસે અઅરાઝમેં
ગુઝીર હે જો કુછ હોગા ઉસકી નોધયત યે હોગી.

દેહલી વાલોં કે કયા માલુમ થાકે તા. ૩ ડીસેમ્બરકી સુખેહ
સુખેહ કયામત હોગી એર અપને સાથ ગાફિલ, સરકશ એર નમઝ્કે
મગર ધનસાનોંકી ઇખરત વ બસીરતકે લિયે ખુદા માઅલુમ કિસ
કદર સામાને મોએઝત વ નસીહત લાયગી કે મુદદેંકી મખમુર
આંખેં હોંશીયાર એર ગફલત કી નીંદે ઉચાટ હો જાયગી.

ખાન બહાદુર અબદુલ અહદકા યકાયક મરના એર ઇસ
સિલ સિલેમેં જો ઇખરત આમોઝ વાકેઆત પેશ આયે ઉનસે સખક
ન હાસલ કરના ગાલીબન ધનસાની તાકતસે ખાદર હે.

લોગ દુઆ માંગા કરતે હેં કે ખુદાવંદા હમકો હમારે ગુના
હોંકી સજા દુનિયાદીમેં દેં એર આખીરતકે અઝાબે અલીમસે જ
ચાલે. લેકિન ખાન બહાદુરકે મરને કે બાદ ઉનકી ગફલત એર ઉ
નકે જનાઝેકા જો દર્દનાક અનજામ હુવા ઉસકો ચક્ષમે ઇખરતસે
દેખનેકે બાદ ગાલિબન કિસીકી યે જુરઅવ ન હોગી કે વો ઇસ દુ
નિયામેં સજાકી દુઆ માંગે.

દુનિયા એક ઇનકિલાઅ આબાદ મકામ હે એર સચ યે હે કે
સુખેહસે શાંમ નક ઇસ નીલગું આસમાનકે નચે એર ઇસ વસીઅ
ઝમીનકે ઉપર સેંકડોં વાકેઆત ગુઝરતે હેં કે અગર ધનસાન ઝરાબી
ચક્ષમે બસીરત વા કરે તો ઇખરત અનદોઝી એર સખક આમોઝી
કે બે શુમાર અખવાબ ખુલે હુએ ઉસકો મીલીંગ મગર ગફલત સિરસ્ત
ધનસાન ઇનપન્સે મગરના અનદાઝ મેં ગુઝર જતા હે એર ઉનસે
કોઈ સખક હાસલ નહીં કરતા એર સમજતા હે કે ઇન વાકેઆતમેં
મેરે લિયે કેઈ દરજા ઇખરત નહીં હે.

લેકિન ૩, દીસેગ્ગર કી સુબેહકે બાદ જો દો પહેર નમુસ્ત
હુધ ઓર ઉસ્ને ધખરત વ મોએઝલકાને મનઝર બાતિલ પરરત દુનિયાકે
સ્થામને પેશ ક્રિયા હકીકત યે હે કે ઇસસે કોઇ આંખ ખ્વાહ બાદ
જો મદ્દલતસે કિતનીહી સરસ્થાર કયોં ન હો અસ્મ પોશી નહીં કર
સકતી ? ઇસલિયે કે તેરા સદીયોંકે અનદર શાયદહી ઇસ કદર ધખરત
નાક નઝઝારા ઉન રહેંઝકી હિદાયતકે લિયે કુદરત કી તરફસે પેશ
ક્રિયા ગયા હો જો મેહેંઝ દીન શરોશી કો અપની ઝિંદગીકા સખસે
ખડા કારનામા સમઝતે હેં ઓર દુનિયાકી હકીર ઓર ઝલીલ ઇઝ-
ઝતોં કો અલ્લાહ ઓર ઉસકે રસુલ કે એહકામસે બી ઝિયાદા અઝીઝ
વ મેહબુબ ખ્વાલ કરતે હેં.

વાકેઆ યે હે કે તા. ૩ દીસેગ્ગર કી સુબેહકો ખાનખહાદુર
અખદુલ અહદ સાહબ કો ઇતિહાસ હુવા ઓર ઉસકી ખખર બિ-
જલીની તરાફ સારે શહેર દેહલીમેં અનન શનન દોડ ગઇ ઓર
જુહી યે ખખર શહેરમેં વગાકી તરેહ ફયલી ઇસલામી હલકોં મેં
એક ઇઝતિરાય વ બેચેની કે આસાર નમુદાર હો ગયે ઓર સારા શહેર
અંદ લગ્ગોં કે અંદર ઇઝતિરાય કદા ખન ગયા. મગર વાઝેહ હો કે
યે ઇઝતિરાય વ બે કરારી ઇસ વજેહસે થી કે ઇસ મોતસે ગમો અલમ
થા મગર ખાનખહાદુર મરદૂમ કે આઅમાલસે સારા શહેર વાકિફ થા.
ઓર ઉનસે ઇતિહાસ દરજે નારાઝ વ મુતનફરી થા બલકે ઇસ
હલતક ખદાથા કે શાયદ દેહલીમેં ઇનસે ઝિયાદા કોઇ બી દુશમને
ઇસલામ વ મુલક ન સમઝા જાના થા. ખ્વાહ યે ગલત હી કયોં ન
હો મગર ખાનખહાદુર સાહબ કે મુતઅલીક આમ તોરસે મુસલમા-
નોમેં ચેહી ખ્વાલાત ફયલે હુએ યે ઓર ઇસકી વજેહ યે થી કે
ખાનખહાદુર સાહબ કોમી તેહરીકાતકે હમેશા ખિલાફ સમઝે જાતે

रहे उसके जल कभी शहर पर डूकामकी तरहसे काँध मुसीबत, ना-
जीव होतीथी तो इसमें जानबूझकर साहजका हाथ भी शामिल
समझा जाता था. घसकट्टर पब्लिक उनसे यहगुमानथी लेकिन सजसे
जियादा उस बीजने देहलीके मुसलमानों के जानबूझकर साहजसे
पक्षा कर दिया था वो भसलमे पिलाइत ओर तरके भवालात
की मुआतिइत थी. भरहुमसे कहा गया के आप भिताण वापिस
करदे मगर आपने साइ अलद्वाजमे देहली के भशहुर आदिमे पि-
लाइत पेरीस्टरसे कहा के:-“ लाई याहे धधर की दुनिया उधर हो
जये मे तो क्यामत तक भिताण न छोडुं गा. “ भुजे अली
अपने कंठ पन्थों के ठठकाने लगाना छे. ” दरेके अलावा
आप अलीगढ के भी दूस्ती ये ओर गुजस्ता अकतोअरके जलसेमे
शरीक होकर तरके भवालातकी मोहोत जियादा मुआलिकत आपने
कीथी ओर भवदाना मोहम्मद अली व शवकतअली, हकीम अजम-
लमान व डाक्टर अनसारी, भवलाना अमुन इलाम वगेरा के पि-
लाइ लाअनतो भलामतडा वोट आपहीकी सरगर्भ काशिशसे दूस्ती-
योंने पास किया था सुके धस आअरी वाकेअका ओहले देहली के
धलम था धसलिये वो जानबूझकरसे धस दरगज पक्षा ये के उनको
मुसलमान केहनाभी उन्हे गवारा न था ओर उनकी जिहगीही मे
धनका सोशीयल पायकाठ कर देनेकी तय्यारीया हो रही थी ओर
अगर भरहुम कुछ दिनों ओर जिदा रहते तो शायद जे लशर उ-
नका भरनेके आद हुवा वो जिहगी ही मे हो जाता. अदर लाइ
देहली के मुसलमान आम तोरसे जान बूझकरसे नाराज थे के धसी
आलममे धनका ता उ डीसेअर की सुओहको यकायक धनतिकाल

હો ગયા ઓર જયસા કે ઉપર ખ્યાન ક્રિયા ગયા ઉનકી મોતકી ખબર સારે શહેરમેં જિજ્ઞાસીકી તરેહ દોડ ગઇ ઓર મુખાલિકતકે જોશો ખરોશ બદના શુર દુઆ. ઓર એક હીજની ફરીયત નવર આને લખી. નોટીસ ખોરડોં પર બાઅઝ મનચલી જુબીયતોને ખસા મટીસે અયસે શેર જ બજા લિખ દિયે જીનકા મશહુમ યે થા કે ખાનબહાદુર કી મોત બાઇસે મસરરત વ ખુશી હે ઓર અજ નસારા ઉનકો કંઘા દેગે ઓર ઉન્હી કે કબ્રસ્તાન મેં વો દર્શન હોઝે ઓર યે અશઆર આનન શાનનમેં બચ્ચે બચ્ચે કી ઝખાન પર ચઢ ગયે ઓર હરેક ગલી કુચેમેં લોગ ઇન અશઆરકો ગાને લગે.

ગરઝ યે કે ખાનબહાદુરકે ખિલાફ એક તુફાની જોશ લોખમેં પથદા હો ગયા. અયસા માઅલુમ હોતા થા કે ગોયા કિસી અયસે શખસકી મોત હુઇ હે કે જીસ્ને સારી ઉમ્મ ઇસલામકી બેખકની ઓર મુસલમાનોકી દુશમનીમેં બસર કી હે ઓર હરએક મુતનશ્શિસકે બઝાતે ખુદ ઉસસે કોઇ દુઃખ પહોંચા હે.

એક સત્તર (૭૦) સાલ કે બુદે કે મરને કે બાદ બન્નેયે ખુદ યે નઝઝારા ઇબરત અફઝા કુલ કમ ન થા લેકિન બાદ કે બે વાકેઆત પેશ આયે વો તો ઇસ કામિલ હેં કે ઇનસાન હરવકત ઉનકો પેશે નઝર રખે ઓર અલ્લાહસે અપને ગુનાહોંકી મચ્ચાશી માંગનેમેં બઝીયા ઉમ્મ બસર કર દે.

કરીબ નવ બજે કે જબ ખાનબહાદુરકે ખિલાફ જોશો ખરોશ બોહોત બઢ ગયા તો લોગ ગિરોહદર ગિરોહ બાઅઝ ખાદિમાને ખિલાફત કે પાસ આને લગે ઓર ઉન્હોને મુતાલિખા શુર ક્રિયા કે ઇસલાતકે એલાન હો જના ચાહીયે કે “ખાનબહાદુર તરકે મવાલાત ઓર ખિલાફત કે મુખાલિક થે. ઇસલિયે ઉનકી મધિયતમેં

जिन्हें बोली लोग शरीक हों जो इशामने खिलाइत और
 चरके मवालात के मुआलिफ हों. ” जन्म मुतालिफा. हदसे बंद
 गया और सेंकड़ा मुसलमान सभती के साथ ये मुतालिफा करने
 को तो मजबुरी सेक्रेटरी मजलीसे मुहम्मद खिलाइतने अख्तियार
 करनेका इयसला किया और दो आदमी मोरडों पर जो बार बार
 मजबूरियाय के अरीज व तवील ये उनपर भजकुरा जाता धिया-
 स्त लिखवा कर मुतअररिक व मुकद्दस उंट पर सारे शहरमें विसके
 जस्त करानेका धनतिआम किया गया. उंटको मुहम्मद मुतअ-
 रिक विये लिखा गया के धनही पुजुर्ग की पारकतसे देवली वाले परसे
 डेह बाप तावानका भोज हटा था. पुल वालेकी मय धनही के
 कमसे भतम लुछ थी और कुम्हानीये गावके बंद करानेमें भी हज-
 रतकी बडी काशीश शामिले लाव थी.

भानपहादुरकी मध्यतमें शरीक होनेके लिये जो दायवत नामे
 मुअज्जेनीने अहले शहरके नाम जरी लुछे ये उनमें लिखा हुआ
 था के “ जनाजेकी नमाज आद जुम्मा जमेअ मसजिदमें होगी
 और वहांसे मध्यत कअस्तानमें जायगी. ” लेकिन असवक्त मोड
 लिये न रहेये पक्षीमारानके एक मतये वाले पुजुर्ग जो भानप-
 हादुरके हमपेशा और सही भायनोंमें उनके ज्वनशीन हो सकते हों
 हन्होंने इरान जाकर भानपहादुरके वुरसाको धवतिलाय दी के नमाजे
 जुमाका धनतिआर न करे और असकदर जहद मुमकिन हो धनको
 मट्टीके अंदर छुपा हो. युनांये इरान तक्ष्यारी लुछ और भरहुमकी
 एक दरजन अवलाद वगेरा निहायत तेजीके साथ जनाजा कअस्ता-
 नकी तरफ ले गये. धसकी पत्तर इरान आम शहरमें इयल गर्ध
 और लोग लुके लुके कअस्तानकी तरफ रवाना हो गये. धतने में
 मुकद्दस उंट भी कील काटसे दुश्स्व हो गया और पिरामे नाअसे
 साथ कुदकवा हुवा जनाजे को न लिखा.

જ્યુકે એઅલાન મળલીસે ખુદદામે ખિલાશતકી વસ્ત્રસે હુઆયા. ઇસલિયે ઉસકે સેકેટરી મવલાના આરિફ હસની ચોર ઉસકી મનવિઃ ઝામીયા કમીટી કે મેમબર મવલાન અબદુલ્લા સોદાગર ચોર હારિફ અઝીઝ હસન સાહબ ચોર મુન્શી અબદુલ કદીર સાહબ વાંગે પર સવાર હોકર ઇસ ગરજસે કબ્રસ્તાન મયે કે લોગ હૈએ એ અતિદાલસે તળવુઝ ન કરે ઇસલિયે કે મુસલમાનોંકા જ્વેશો ખરોશ ખોદોવઃ બઢા હુવા થા. મધ્યત તુર્કમાન દરવાજેસે નિકલકર ઉસ મયદાનમેં પોહોંચ ગઇ થી જહાં જનાઝેકી નમાઝ હોતી હે ચોર નમાઝે લિયે રખી ગઇથી કે ચે હઝરાવ પહોંચ ગયે. સેંકડોંકી તેઅદાદમેં લોગ પહેંચેલી પહોંચ ગયે ચે ચોર બાદમેં લમહા બલમહા ઇસ તેઅદાદમેં સેંકડોંકા ઇઝાફા હોતા ગયા.

મિલ આખિર મવલાના અબદુલ્લા સોદાગરકી માઅરિશત ચોર ઉનકે વસ્ત્રસુતસે પગલિકનેચે મુતાલિયા ઉનકે વુરસાકે સામને પેશ કિયા કે જળ તક ઉલમાકા શતવા ન હો જાયે હમ ઉનકો અપને કબ્રસ્તાનમેં દફન ન કરીંગે કયોં કે ચે હમેશા ખુદા ચોર ઉસકે રસુલકે એહ કામસે એતરાઝ વ ઇનકર કરતે રહે હેં બા વુખુદ ઉલમા કે શતવે કે ખાનખહાદુરીકે ખિતાબ છોડનેસે ઇનકાર કિયા ચોર અલીગઢમેં દુસ્તીયોં કે જલસેમેં મુસલમાન લિલીરોંકે ખિલાફ લાઅનતકા વોટ પાસ કરાયા ચોર મસઅલએ ખિલાશત વ તરફે મવાલાત કે મરતે હમ તક મુખાલિફત કરતે રહે ઇસલિયે હમ ઉનકો અપને કબ્રસ્તાનમેં હરગિઝ દફન ન હોને દેગે.

મધ્યત કબ્રસ્તાનસે ફિર વાપિસ આ ગઈ.

ચે મતાલીયા નિહાયત ઝોરદાર અલફાઝમેં ચોર નિહાયત મઝમુત વ મુસ્તકલ ઇરાદે કે સાથપેશ કિયા ગયા. જુન્કા મુકાબિલા

પુરસાએ ખાનગહાદુર ન કર સકે ઓર ધનાચત ખેઝ માયુસીક સાથ ખાનગહાદુરકી મધયત દિર અપને ધરમે ઇસ શાનસે વાપિસ આ ગઇ કે આગે આગે મુકદ્દસ ઉંટ થા ઉરકે પીઝે મધયત મએ એક દરજન કંધા દેને વાલોકે ઓર ઉરકે થોડે શસલે કે બાદ આમ મુસલમાનોકા હુજુમ થાને જનાએસે ખિલકલ અલગ થા. ઇસ અરસેમે ખિલકતકા હુજુમ ઓર બઢ ગયા ઓર ખાનગહાદુર સાહબ કે મેહેલે સુડીવાલાંને કે હઝારોં આદમી ભર ગયે મધયત ધરકે અંદર દાખિલ હુઇ ઓર દરવાઝે પર પહેરા ખુદા માઅલુમ કિસ ગરજસે મુકરર કર દિયા કે પરંદા ભી પર નહીં માર સકતા થા.

ઉંટ સાહબ તો મધયતકો પહોંચા કર ચાંદની ચોકકી તરફ ચલ દિયે ઓર ખિલકતકા હુજુમ ભી જામે મસજીદ ને ખાનગહાદુર કે મકાનકે કરીબ હે ઓર દુસરી કરીબી મસજીદોંમે જુમાકી નમાઝ પઢનેકે લિયે ચલા ગયા મગર નમાઝસે શરિફ હોનેકે બાદ ભી તમામ મસજીદકે નમાઝી ખાનગહાદુરકે મેહેલે સુડીવાલાંને જમે હોને શુર હો ગયે યહાં તક કે થોડી દેરમે ખીસ પચીસ હઝાર આદમીયોંકા હુજુમ સુડીવાલોંકે બાઝારમે ભર ગયા. ખ્યાલ થા કે શાયદ અજ વાપેસી મધયત જામે મસજીદમે નમાઝા કે લિયે જાયગી મગર યે ખ્યાલ ગલત સાગિત હુઆ. ખીસ પચીસ હઝાર ખિલકતકા હુજુમમે હર લમહા ઇઝાફા હો રહાથા ઓર તરેહ તરેહકી અફવાહેં શયલ રહી થી. કોઇ કેહતાથા કે મકાનકે અંદર હી દફન હોંગે સિફ પચાસ રૂપીયે જુરમાના હે ઇસકે અલાવા ઉનકો ફેરન ખામઅત ભી હો જાયગી. કબી યે ખબર આતી થી કે સહાયે રહુલાહમે ખાનગહાદુરકા ને આતી બાગ હે ઉસમે દફન કિયે જાઇંગે આપ મુસલમાન ઇન દોનાં મુરતોંમે રાઝી થે. કબી યે ખબર ઉડતી થી કે મોટરમે યા.

ડોલીમેં ખિઠાકર દુસરે ચોર દરવાઝેસે નિકાલ બે જાણગે ઓર સખસે આખિરમેં થે ખખર મશહુર થી જો બાદમેં સહી સાખિત હુધ કે પોલીસ ખુલાઈ મધ હે.

ખિલ આખિર ચાર બજેકે ફરીખ મધ્યતકે કંધા દેને કે લિયે યા ઉસકા હિફાઝતકી ગરઝસે યા ખુદ માલુમ કયોં.

પોલીસકા ગાર્ડ તતખ કિયા ગયા.

મી. ખેરન, ચીફ કમીશનર દેહલી, મી. જે ફરીઝ સુપ્રીનટેન્ડન્ટ પોલીસ, એક ઓર અંગ્રેઝ અફસર ઓર ખાનખલાદુર હમીદુદ્દીન કો-તવાલો શેહેર મઝે ફરીખ એકસો લઠખંદ પોલીસકે જવાનોંકે જરમેં કુછ સવાર બી થે મોકે પર પહોંચ ગયે ઓર ખાનખલાદુરકે મકાનકા મુહાસિરા કર લિયા.

પોલીસ કે આને કે બાદ મજમા ઓર બી બદ ગયા ઓર જસતરાહ પેહલે અમનો સુકુનકે સાથ ખડા હુઆ થા અબ બી ઇત-મિનાન કે સાથ ખડા રહા. ઇસલિયે કે વો કિસી ફિરામકી મુઝા-હિમત નહીં કરના ચાહતાથા બલકે ઉસકા મુતાલિયા સિર્ફ ઇસકદર થા કે મુસલમાનોંકે કબ્રસ્તાનમેં હમ ખુશીમં દફન ન હોને દેંગે થે દુસરી બાત હે કે પોલીસ ઝખદસ્તી દફન કર દે.

પોલીસકા ગાર્ડ આનેસે લોગોંકી આંખોંમે આંસુ આ ગયે ઓર વો બ આવાઝ અપને ગુનાહોંકી મઆશી ઓર ખુદાકે હુઝુરમેં તવબા કરને લગે કે ખુદાવંદા હમકો ઇસ ફસવાઈસે મેહફુઝ રખીયો ઓર અપને એહકામ પર ચલનેકી તવશીક અતા ફરમાઈયો ઓર ના ફર-માન બંદોંમેં શામિલ ન કીજ્યો.

પોલીસસે ગુફતોગુ.

બહર હાલ પોલીસકે આનેકે બાદ પબ્લિકને મવલાના અબ-

કુલાકો અપના નુમાયંદા બનાકર ખાનખલાદુર હમીદુદીનકે ખાસ લેખ. મવલાનાને કોતવાલ સાહબસે કહાકે “ પખલિક જનાઝે કે ઉઠાનેમે મઝહિમ ન હોગી લેકિન વો અપના હક સમજતી હે કે અપને ક-અસ્તાનમે દફન નહોને દે ચુનાચે વો ઇસપર કામમ હે. ” કોતવાલ સાહબને કહા કે “ ખાનખલાદુર સાહબને મરનેકે વક્ત તવખાકી ઓર અપને પુરસાકો વસીયતકી હે કે ખિલાફત વ તરકે મવાલાત કી હિમાયત કરકે મેરે મુતાહોં કી તલાશી કરેં ઓર હમશે સાથ દેં ઓર અગર ખિલાફતકે લોગ આયેં તો તમામ સનદેં ખિતાબ વ તમગે વગેરા ઉનકે સિપુદ્દ કર દિયા જાયે. ” મવલાના અખદુલાહને કહા કે:—“ અગર ઉનકે પુરસા હવફસે યે ખ્યાન કર દેં ઓર આ-યંદા કે લિયે યે વાઅદા કરેં કે ઉનકા તરજે અમલ ખાનખલાદુરકા સાન હોગા ઓર મુસલમાનોકે સાથ રહીંગે તો હમ ઇસ શર્ત પરકે પોત્રીસ ચહાંસે ચક્ત જાયે ખુદ કંધા દેને જનાઝેકી નમાઝ પઢને કે લિયે તધયાર હેં ઓર અપન કઅસ્તાનમે દફન હોનેકી ઇજાઝતલી દેગે. ”

ચુનાચે ખાનખલાદુરકે ગડે સાહબઝાદે અખદુલ લતીફ સાહબ ઓર ઉનકે એક દામાદ ઓર એક દુસરે કરીખી અસ્થગને મસજદકી છત પર ચઢકર હલશીયા ખ્યાન ક્રિયા કે “ મરહુમ તવખા કરકે મરે હેં ઓર મસઅલે ખિલાફતકે લિયે વસીયતકી હે કે ખિલાફત કમીટી કે ફયસલે ઓર ઉલમાકે ફતવે કે મુતા-બિક ઉનકે પુરસા અમલ કરેં વો ખુદ અપને તરજે અમલ પર નાદિમ થે ઓર તવખા કર રહે થે ” ઇન પુરસાને અ-પની તરફસે કહા કે “ હમ મઆશી માંગતે હેં ઓર આયંદાસે મુ-સલમાનોકે સાથ રહીંગે ઓર વાઅદા ક્રિયા કે છસ કદર કાગઝાત, સનદેં ઓર તમગે વગેરા હોંગે વો પખલિક કે સામને હમ આગમે જલા દેગે. ”

ધન હર સે અસહાય કે હલશીયા ખ્યાનકે બાદ મવલાના અખ-
દુશ્તા વ મવલાના આરિફ હસવીને મુખતસિર અલશાઝમેં મજમે કે
મુખાવિખ કરકે કંધા દેનેકી હિદાયતકી જસકો સખ લોગોને મનઝુર
ક્રિયા ઇસકે બાદ.

પોલિસ વાપિસ કર દી ગઈ.

ઔર ચીફ કમીશનરો સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ વગેરા બી રખસત હો ગયે
ઔર જનાઝે કો મુસલમાનોને કંધા દે કર જામે મસજિદમેં પહોંચાયા.
વહાં કંઈ હઝાર મુસલમાનોને નમાઝ પઢી ઔર કંધા દેતે હુએ હ-
ઝારહા મુસલમાન કબ્રસતાન તક ગયે ઔર મધ્યત્વ કો સિપુરે
ખાક ક્રિયા.

ઝિલ્લો રૂસ્વાઈ ઇઝઝતો એહતિરામસે બદલ ગઈ.

જુંડી ખાનબહાદુરકી અવલાદને હલશીયા ખ્યાન દિયા ઔર
પોલીસ વાપિસ હુધ મજમેને અક્ષા હો અકબરકા નાઅરા લમાયા
ઔર પરવાનેવાર મધ્યત્વ કો કંધા દેને લગે. વો તમામ ઝિલ્લત વ
રૂસ્વાઈ જો ચંદ લમહે કબ્જ હો રહીથી ચકાયક ઇઝઝતો એહતિ-
રામસે બદલ ગઈ ઔર મુસલમાનોને ચે સાબિત કર દિયા કે ઇનકી
દોરતી દુશમની ઔર ઇનકી અદાવતો મોહબ્બત લિલે હુખ્મે લિલાહ
વ લિલ યુગઝે લિલાહ કે બિલકુલ મુતાબિક હે.

મધ્યત્વકે કબ્રસ્તાને પહોંચને કે બાદ કારી અખબાસ હુસેનને
એક તકરારકી જસમેં આજકે ઇબરત આમોઝ વાકેએસે ઉન લોગોં
કો મુતનખ્મેહ ક્રિયા જો અખતક મસઅલ એ ખિલાફત વ તરકે
મવાલાતકી મુખાલિફતસે બાઝ નહીં આતે ઇસકે બાદ મધ્યત્વ દેન
કી ગઈ.

હકીકત ચે હે કે ખાનબહાદુર અખદુલ અહદ સાહબકી મોત
ઔર ઉસકે સિલસિલેમેં જો સખક આમોઝ વાકેઆત ઝુહુરમેં આયે

વો ઉન મગરૂર ઓર સરકશ હસ્તીયોંકે લિયે નિહાયત દરજે ધન-
રતનાક હેં જો હુનયાકી જુહી ઇઝઝતોં ઓર શાંતી વખતે કે લિયે
ઠીનો મજહૂમ ઓર મુલકો કોમ સખકો ખેચ ડાલતે હેં ઓર ખુદાકે
એહકામકી કોઇ વકઅવ ખિતાબોં ઓર એઅઝાઓંકે મુકાબિલેમે
નહીં કરતે.

ઇસ વાકેએસે ઉન સખ લોગોંકો ઇખરાત હાસલ કરની ચાહીયે
જીનકી દુનિયા ઓર દીન સિર્ફ મિલ્લત ફરોશીપર મુનહસિર હે. કયા
ઇસ સખક આમોઝ વાકેએસે ખિતાબ યાફતોં, એઅઝાઝી એહદે-
દારોં, કાઉન્સીલકે ઉમ્મીદવારોં, ઇમદાદી કાલેજ વ સ્કુલકે ટ્રસ્ટીયોં
ઓર પ્રોફેસરોં કો કોઇ સખક હાસલ ન હોગા ? ઓર વો લોગ જો
અખતક તરકે મવાલાતકી મુખાલફત પર અડે હુએ હેં ઓર ઇસલામ
ફરોશી કર રહે હેં ઓર મુલકો કોમ કે સાથ ગફારી કરનેસે બાઝ
નહીં આતે ઉનકો ઇસ વાકેએ કે અંદર અપને લિયે કોઇ ઇખરાતોં
નસીહત નહીં મિલતી ?

મુખારક હેં વો લોગ જો આખિર વક્ત ઓર અંગમકારસે
પહેલે તવબા કર લેતે હેં ઓર નિહાયત બદનસીખ હેં વો લોગ
જો દીન વ દુનિયાકી ઝિલ્લતોં ફરવાઇકો સિર્ફ અંદરોઝ જુહી ઇઝઝ-
તોંકે લિયે ખરીદતે હેં ઓર મરનકે બાદકા ફરવાઇસે બી નહીં ડરતે.

યે વાકિયા દેહલીસે રોઝાના ઉર્દુ અખબાર “શતેહ”નામી
નિકલવા હેં કન્કે વા. ૫ ની ડીસેમ્બર સને ૧૯૨૦ કે પત્રએમેં શાયે
હુવાંદે. અંતેન નિર્કે ઇસ વાકેએ કો ગુજરાતી દુરૂમે લિખકર શાયે
કરાયા હે.

ખંદા

નશીતર.

હર મુસલમાન પર ફજ હય.

ઇસલામકી તાઅલીમકા જમા ઝોર સમજના ઇસલીયે.

હમને સવાલ હો. જવાબ કે પેરાએ મેં ઇસલામકી મુકમીલ તાઅલીમકા ઉર્દુ ઝખાન ઝોર ગુજરાતી હરકુમેં છપવાનેકા ઇરાદા કીયા હૈય. જે સીલસીલે વારસાએ હોગી. ઇસ કીતાબમેં ઇસલામી જવાબ ઝોર સવાલ એયસે હોગે.

કીમત પેહેલે હીરસેકે દો આપે
મીલનેકા પતા

સરપંચ અફવાન ઇસાખાંન નસતરં.

ટાપીવાલેકી ધોળ

અમદાવાદ.

સવાલ તુમ કોન હો યાને મઝહબકે લીહાઝસે તુમારા કયા નામ હૈ.

જવાબ મુસલમાન.

સવાલ મુસલમાનોં કે મઝહબકા નામ કયા હૈય યા તુમારે મઝહબકા કયા નામ હૈય.

જવાબ ઇસલામ.

સવાલ ઇસલામ કીયા સીખાતા હૈય. યા ઇસલામ કીસ મઝહબ કે કહેતે હૈ.

જવાબ ઇસલામ ચે સીખાતા હૈય. કે ખુદા એક હૈય. બંદગી લાયક વાકી હૈય. ઝોર હઝરત મોહમદ મુશતુશ ખુદાકે બંદે ઝોર રસુલ હૈય. ઝોર ફરઆન શરીફ ખુદાકી કીતાબ હૈય.

સવાલ ઇસલામ કા ફલમા કયા હૈય.

જવાબ ઇસલામકા ફલમા ચે હૈય.

લાએલાહ! ઇલેલાહ! મોહમદુર રસુલુલાહ

